

شهرهای کوچک و نقش آنها در نوازش بخشی ناحیه ای

مؤلف:

حسین عسگری آزاد

- سرشناسه : عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر : مشخصات ظاهری
شابک : وضعیت فهرست نویسی
موضوع : موضوع
موضوع : موضوع
موضوع : موضوع
موضوع : موضوع
موضوع : موضوع
رده بندی کنگره : رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی :
- عسگری آزاد، حسین، ۱۳۴۷- :
شهرهای کوچک و نقش آنها در تعادل بخشی ناحیه ای/مؤلف حسین عسگری آزاد،
تهران: سنجش و دانش
۱۷۶ص.
978-622-050897-7 : ۳۵۰۰۰۰ ریال
فیبا
شهرهای کوچک -- ایران -- نمونه پژوهی
Small cities -- Iran -- Case studies
سیاست شهری -- ایران -- نمونه پژوهی
Urban policy -- Iran -- Case studies
عمران شهری -- ایران -- نمونه پژوهی
Community development, Urban -- Iran -- Case studies
HT۱۵۲
۳۷۲/۶
۶۱۷۱

عنوان: شهرهای کوچک و نقش آنها در تعادل بخشی ناحیه ای

مؤلف: حسین عسگری آزاد

ناشر: سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۷-۰۸۹۷-۰۵-۶۲۲-۹۷۸

نشانی: میدان انقلاب، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶.
تلفن: ۰۲۱۶۱۲۶

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد»»

سنجش و دانش

www.sanjesh.ir

sanjeshodanesh@iran.ir

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول.....
۱.....	کلیات.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	طرح موضوع.....
۴.....	سوالات.....
۵.....	فرضیات.....
۶.....	اهداف.....
۶.....	روش.....
۷.....	ضرورت پرداختن به موضوع.....
۹.....	پیشینه.....
۱۰.....	قلمرو مکانی - موضوعی - زمانی.....
۱۱.....	اعتبار.....
۱۲.....	امکانات.....
۱۲.....	محدودیت ها.....
۱۲.....	مراحل.....
۲۱.....	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۲۳.....	بررسی مفاهیم.....
۲۱.....	فصل دوم.....
۲۱.....	مبانی نظری.....
۲۲.....	ادبیات نظری.....
۲۳.....	دیدگاههای نظریه پردازان در خصوص تعادل ناحیه و نقش و عملکرد شهرهای کوچک.....
۲۵.....	رابطه کارکرد شهرهای کوچک و روستاها.....
۲۷.....	علت مطرح شدن شهرهای کوچک در برنامه ریز منطقه ای کشورها.....
۲۹.....	آثار کلان سیاست شهرهای کوچک.....
۲۹.....	کارکرد و نقش شهرهای کوچک در تعادل ناحیه ای.....
۳۰.....	شهرهای کوچک و تمرکز زدایی.....
۳۱.....	شهرهای کوچک و توسعه پایدار.....

۳۳	شهرهای کوچک، مهاجرت، حاشیه نشینی
۳۴	شهرهای کوچک و توسعه روستایی
۳۷	جایگاه شهرها کوچک در نظام شبکه های شهری
۳۸	جایگاه شهرهای کوچک در تعادل بخشی به توزیع فضایی جمعیت
۴۰	جایگاه شهرهای کوچک در تعادل بخشی، حفظ و پایدار محیط زیست
۴۰	جایگاه شهرهای کوچک در تعادل بخشی به توزیع فضایی فرصت های اشتغال
۴۲	جایگاه شهرهای کوچک در تعادل بخشی به توزیع فضایی تسهیلات و امکانات شهری
۴۲	نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای شهرهای کوچک
۴۳	چالش ها و مشکلات شهرهای کوچک
۴۶	پتانسیل ها و قابلیت های شهرهای کوچک
۴۸	تجربیات جهان و تجربیات ایران
۴۹	جمع بندی و نتیجه گیری
۳۹	فصل سوم
۳۹	شناخت عرصه
۴۰	شناخت شهر اقبالیه
۴۱	موقعیت جغرافیایی
۴۲	شناخت وضعیت طبیعی شهر اقبالیه
۴۲	مطالعات زمین شناسی
۴۴	مطالعات آب و هوا
۴۷	مطالعات پوشش گیاهی
۴۸	مخاطرات طبیعی شهر اقبالیه
۴۹	تاریخچه شکل گیری شهر اقبالیه
۴۹	رشد و تحولات جمعیتی شهر اقبالیه
۵۲	مهاجرت
۵۳	معرفی تراکم شهری خالص و ناخالص در شهر اقبالیه
۵۳	متوسط تراکم جمعیت در سطح شهر و تغییرات آن در محلات مختلف
۵۵	اقتصاد شهر اقبالیه
۵۷	نگرشی بر ویژگی های کالبدی شهر اقبالیه
۶۳	بررسی نظام ارتفاعی شهر اقبالیه

۶۴	.....	محله بندی رسمی شهر اقبالیه
۶۵	.....	موانع توسعه افقی شهر اقبالیه :
۶۵	.....	شناسایی شهر ها و روستاهای در حوزه نفوذ شهر اقبالیه
۶۸	.....	مجموعه شهری قزوین
۷۰	.....	مطالعات ویژگی های طبیعی مجموعه شهری قزوین
۷۹	.....	تحولات جمعیتی کل مجموعه شهری قزوین
۸۸	.....	بررسی توسعه اقتصادی مجموعه شهری
۸۸	.....	بررسی تحولات اراضی و فعالیت
۹۱	.....	جمع بندی و نتیجه گیری:
۹۶	.....	فصل چهارم
۹۶	.....	تجزیه و تحلیل
۹۷	.....	تجزیه و تحلیل
۹۷	.....	بررسی تعادل زیست محیطی در محدوده مجموعه شهری قزوین
۱۰۱	.....	بررسی تعادل جمعیتی در محدوده مجموعه شهری قزوین
۱۱۴	.....	بررسی تعادل اقتصادی در محدوده مجموعه شهری قزوین
۱۲۰	.....	بررسی تعادل کالبدی در محدوده روستاهای حوزه نفوذ شهر اقبالیه
۱۲۴	.....	جمع بندی و نتیجه گیری
۱۲۵	.....	جمع بندی و نتیجه گیری و ارائه راهکار
۱۳۴	.....	منابع و مآخذ

چکیده

تمرکز شهری در جوامع در حال توسعه سبب بروز مشکلات متعددی در درون شهرهای بزرگ گردیده است، از آن جمله می توان به تراکم جمعیت، مهاجرت، کمبود مسکن، بیکاری و تخریب محیط زیست و غیره ... اشاره کرد. در نتیجه تحلیل گران مسائل شهری و منطقه ای، توجه خود را به توسعه شهرهای کوچک و متوسط به عنوان یک راه حل ضروری برای مقابله با عدم توازن نسبی در توسعه نخست شهرها معطوف کرده اند. غلبه بر نابرابری ها، مشکلات و رسیدن به توسعه متوازن منطقه ای، جز با اعمال یک نگرش سیستمی و فضایی در طراحی و تدوین برنامه های توسعه قابل حل نیست. برنامه ریزی بر اساس این نگرش باید به گونه ای باشد که توسعه را در کل فضای منطقه پخش کند و ناهمگونی ها را از بین ببرد. در سال های اخیر راهبرد توسعه شهرهای کوچک به دنبال ایجاد تعادل شهری و منطقه ای مطرح شده است؛ زیرا قرار گیری شهرهای کوچک در موقعیت مناسب جغرافیایی این فرصت را فراهم می آورد که با تقویت هر یک از این شهرهای کوچک می توان خلاءهای موجود را در نظام شهری منطقه پر نمود.

طبق مطالعات صورت گرفته در این پژوهش، شهرهای کوچک در تعادل نسبی به توزیع فضایی جمعیت، تعادل بخشی و حفظ پایداری محیط زیست (اقلیم)، تعادل بخشی به توزیع فضایی فرصت های اشتغال، تعادل بخشی به توزیع فضایی تسهیلات و امکانات شهری نقش ایفا می نمایند. به منظور ارزیابی تعادل ناحیه ای، مهمترین گام، انتخاب روشی مناسب برای ارزیابی است. لذا در تحلیل هر یک از معیارها می بایست، روش ها و مدل های صحیحی انتخاب گردد. جهت بررسی معیار جمعیت از مدل های آنتروپی و کشش پذیری، جهت بررسی معیار اقتصادی

از مدل مدل تحلیل تغییرات سهمی بخشی استفاده شد. معیار کالبدی از طریق مدل تحلیل شاخص توسعه یافتگی موريس مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش همچنین فرض بر این است که چنانچه شهرهای یک منطقه دارای سلسله مراتب صحیح باشند، کمترین آسیب به محیط زیست وارد خواهد آمد. لذا برای بررسی معیار زیست محیطی، مدل رتبه - اندازه جهت بررسی رعایت سلسله مراتب شهری در ناحیه، انتخاب گردید. بررسی ها در محدوده مجموعه شهری قزوین، شهرهای کوچک (از جمله شهر اقبالیه) براساس قانون رتبه - اندازه، از سلسله مراتب صحیح برخوردار نیستند و لذا نتوانسته اند در تعادل زیست محیطی نقش بسزایی ایفا کنند. در قسمت تعادل جمعیتی شهر اقبالیه توانسته است نقش مناسبی در تعادل بخشی به مجموعه شهری قزوین ایفا نماید. شهرهای کوچک موجود در محدوده شهری قزوین از جمله اقبالیه در تعادل بخشی اقتصادی، مرفق عمل ننموده اند، گو این که این شهر در تعادل بخشی به امکانات و خدمات در حوزه نفوذ خود موفق عمل نموده است.

واژگان کلیدی: شهر های کوچک، تعادل ناحیه ای، شهر اقبالیه، راهبرد